

Cap. 3 - O epocă de întuneric spiritual

Apostolul Pavel, în a doua sa epistolă către Tesaloniceni, a prezis o mare cădere de la credință, care urma să aibă ca rezultat întemeierea puterii papale. El declara că ziua lui Hristos nu va veni ""înainte ca să fi venit lepădarea de credință și de a se descoperi omul fărădelegii, fiul pierzării, protivnicul, care se înalță mai presus de tot ce se numește 'Dumnezeu', sau de ce este vrednic de închinare. Așa că se va așeza în Templul lui Dumnezeu, dându-se drept Dumnezeu". Și mai departe, apostolul îi avertizează pe frații săi că: "Taina fărădelegii a și început să lucreze" (2 Tes. 2,3.4.7). Chiar la acea dată timpurie, el a văzut strecurându-se în biserică rătăcirii care urmau să pregătească drumul pentru dezvoltarea papalității.

Încetul cu încetul, la început în liniște și pe furiș, apoi mai deschis pe măsură ce creștea în putere și câștiga stăpânire peste mințile oamenilor, "taina fărădelegii" și-a continuat lucrarea ei amăgitoare și hulitoare. Aproape pe nesimțite, obiceiurile păgânismului și-au găsit intrarea în biserica creștină. Spiritul de compromis și conformismul au fost reținute pentru o vreme de persecuțiile crude pe care biserica le-a suferit sub păgânism. Dar când persecuția a încetat, iar creștinismul a intrat în curțile și palatele împăraților, a fost lăsată la o parte simplitatea umilă a lui Hristos și a apostolilor Lui în schimbul pompei și mândriei preoților și conducătorilor păgâni; în locul cerințelor lui Dumnezeu au fost puse teoriile și tradițiile omenești. Convertirea cu numele a lui Constantin, în prima parte a secolului al IV-lea, a produs o mare bucurie; iar lumea, îmbrăcată cu o formă a neprihănirii, a pătruns în biserică. Atunci lucrarea de stricăciune a înaintat repede. Păgânismul, care părea că fusese învins, deveni biruitor. Spiritul lui stăpâna biserica. Învățăturile, ceremoniile și superstițiile lui au fost introduse în credința și închinarea preșinșilor urmași ai lui Hristos.

Această înțelegere între păgânism și creștinism a dat naștere la "omul fărădelegii", prezis în profeție ca unul care se împotrivese și se înalță pe sine mai presus de Dumnezeu. Acel sistem uriaș de religie falsă este capodopera puterii lui Satana - un monument al eforturilor lui de a se așeza pe tron pentru a conduce pământul după voia lui.

Satana mai încercase o dată să se înțeleagă cu Hristos. A venit la Fiul lui Dumnezeu în pustia ispitei și, arătându-I toate împărățiile lumii împreună cu slava lor, s-a oferit să dea totul în mâinile Sale, dacă El va recunoaște supremația prințului întunericului. Hristos a mustrat pe ispititorul semeț și l-a obligat să plece. Dar Satana are un succes mai mare prezentând aceeași ispită omului. Pentru a-și asigura câștiguri și onoruri lumești, biserica a fost inspirată să caute favoarea și sprijinul oamenilor mari ai pământului; și, lepădând astfel pe Hristos, ea a fost amăgită să încheie un legământ cu reprezentantul Satanei - episcopul Romei.

Una dintre învățăturile de seamă ale romanismului este aceea că papa este capul vizibil al întregii biserici a lui Hristos, investit cu autoritate supremă peste episcopii și preoții din toate părțile lumii. Mai mult decât atât, papei i-au fost date chiar titlurile Dumnezeirii. A fost numit "Domnul Dumnezeu Papa" (vezi note suplimentare) și a fost declarat infailibil. El pretinde închinarea tuturor oamenilor. Aceeași pretenție a fost ridicată de Satana în pustia ispitei și este încă cerută de el prin biserica Romei, și mulțimi imense sunt gata să-i aducă închinare.

Dar aceia care se tem de Dumnezeu și-L respectă întâmpină această încumetare strigătoare la cer, așa cum și Hristos a întâmpinat pretențiile vrăjmașului celui viclean: "Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești" (Luca 4,8). Dumnezeu n-a dat nici măcar o iotă în Cuvântul Său prin care să fi desemnat vreun om a fi capul bisericii. Învățătura despre supremația papală se opune direct învățăturii Scripturilor. Papa nu poate avea nici o putere peste biserica lui Hristos afară de aceea luată prin uzurpare.

Romaniștii au stăruit în a aduce protestanților acuzația de erezie și de despărțire voită de adevărata biserică. Dar aceste acuzații li se aplică mai degrabă lor. Ei sunt aceia care au părăsit steagul lui Hristos și s-au depărtat de "credința care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna" (Iuda 3).

Satana știa bine că Sfintele Scripturi îi vor face pe oameni în stare să discearnă amăgirile lui și să-i înfrângă puterea. Chiar Mântuitorul lumii a rezistat atacului lui prin Cuvânt. La orice atac, Hristos prezenta scutul adevărului veșnic, spunând: "Stă scris". La orice sugestie a adversarului, El opunea înțelepciunea și puterea Cuvântului. Pentru ca Satana să-și poată menține stăpânirea sa asupra oamenilor și pentru a întemeia autoritatea uzurpatorului papal, trebuia să-i țină în necunoștință față de Scripturi. Biblia L-ar fi înălțat pe Dumnezeu și i-ar fi așezat pe oamenii mărginiți în adevărata lor poziție; de aceea adevărurile ei sfinte trebuia ascunse și oprite. Această logică a fost adoptată de biserica romană. Timp de sute de ani credința Bibliei a fost interzisă. Oamenilor le-a fost interzis să o citească sau să o aibă în case, iar preoții și prelații fără principii interpretau învățăturile ei pentru a susține pretențiile lor. În felul acesta, papa a ajuns să fie

recunoscut aproape în general ca locțiitor al lui Dumnezeu pe pământ, înzestrat cu autoritate peste biserică și stat.

Descoperitorul rătăcirii fiind îndepărtat, Satana lucra după cum îi era voia. Profeția afirma că papalitatea urma să "se încumete să schimbe vremile și legea" (Dan. 7,25). Această lucrare n-a fost o acțiune ușoară. Pentru a oferi convertiților de la păgânism un înlocuitor pentru închinarea la idoli, și în felul acesta să-i încurajeze a primi cu numele creștinismul, închinarea la chipuri și la moaște a fost introdusă treptat în serviciul divin creștin. Decretul unui consiliu general (vezi note suplimentare) a stabilit în cele din urmă acest sistem de idolatrie. Pentru a completa lucrarea hulitoare, Roma s-a încumetat să scoată din Legea lui Dumnezeu porunca a doua, care oprește închinarea la chipuri, și să împartă porunca a zecea în două, pentru a păstra numărul.

Dar spiritul de cedare față de păgânism a deschis calea pentru o altă disprețuire a autorității cerului. Satana, lucrând prin conducătorii neconsacrați ai bisericii, s-a amestecat și în porunca a patra și a încercat să îndepărteze vechiul Sabat, ziua pe care Dumnezeu a binecuvântat-o și a sfințit-o (Gen. 2,2.3), iar în locul ei să înalțe sărbătoarea păzită de păgâni ca "venerabila zi a soarelui". La început, această schimbare n-a fost încercată pe față. În primele veacuri, Sabatul cel adevărat a fost ținut de toți creștinii. Ei erau geloși pe onoarea lui Dumnezeu și, crezând că Legea Sa este de neschimbat, au păzit cu râvnă sfințenia preceptelor ei. Dar Satana a lucrat cu o mare subtilitate prin agenții lui pentru a-și atinge scopul. Pentru ca atenția poporului să poată fi atrasă asupra duminicii, aceasta a fost declarată ca sărbătoare în cinstea învierii lui Hristos. Slujbe religioase au fost ținute în ea; era totuși privită ca o zi de recreere, Sabatul fiind încă păzit cu sfințenie.

Spre a pregăti calea pentru lucrarea pe care plănuise să o îndeplinească, Satana îi făcuse pe iudei, înainte de venirea lui Hristos, să împovăreze Sabatul cu cele mai stricte pretenții, făcând din păzirea lui o povară. Acum, folosind lumina falsă în care reușise să-l facă a fi privit, a aruncat ocară asupra lui ca fiind o instituție evreiască. În timp ce creștinii în general continuau să păzească duminica drept o sărbătoare a bucuriei, i-a condus să facă din Sabat o zi de post, o zi de amărăciune și tristețe, pentru a arăta ura față de iudaism.

În prima parte a sec. al IV-lea, împăratul Constantin a emis un decret care făcea din duminică o sărbătoare publică în întreg imperiul roman (vezi note suplimentare). Ziua soarelui a fost cinstită de către supușii lui păgâni și a fost onorată de creștini; politica împăratului era aceea de a uni interesele adverse ale creștinismului și păgânismului. El a fost îndemnat să facă acest lucru de către episcopii bisericii care, inspirați de ambiții și însetați de putere, au înțeles că, dacă va fi păzită aceeași zi atât de către creștini, cât și de păgâni, aceasta va ușura primirea cu numele a creștinismului de către păgâni și în felul acesta puterea și gloria bisericii vor crește. Dar, în timp ce mulți creștini temători de Dumnezeu erau conduși treptat să primească duminica ca având un anume grad de sfințenie, ei socoteau încă Sabatul cel adevărat ca sfințit Domnului și-l păzeau în ascultare de porunca a patra.

Arhiamăgitorul nu-și terminase lucrarea. El s-a hotărât să adune lumea creștină sub steagul său și să-și exercite puterea prin locțiitorul lui, pontiful cel mândru, care se pretindea a fi reprezentantul lui Hristos. Prin păgânii pe jumătate convertiți, prin prelații ambițioși și prin credincioșii iubitori de lume, și-a îndeplinit planul. Din timp în timp, au fost ținute mari concilii, în care erau convocați demnitari ai bisericii din toată lumea. Aproape în fiecare conciliu Sabatul pe care Dumnezeu îl instituisese era coborât din ce în ce mai mult, în timp ce duminica era în aceeași măsură înălțată. În felul acesta sărbătoarea păgână a ajuns în cele din urmă să fie onorată ca o instituție divină, în timp ce Sabatul biblic a fost declarat o rămășiță a iudaismului, iar păzitorii lui au fost declarați blestemați.

Marele apostat reușise să se înalțe "mai presus de tot ce se numește Dumnezeu sau de ce este vrednic de închinare" (2 Tes. 2,4). El îndrăznise să schimbe singurul precept al Legii divine care îndreaptă fără greș toată omenirea către viul și adevăratul Dumnezeu. În porunca a patra, Dumnezeu este descoperit ca Creatorul cerului și al pământului, și prin aceasta Se deosebește de toți zeii falși. Deoarece era o amintire a lucrării de creațiune, ziua a șaptea a fost sfințită ca zi de odihnă pentru om. Ea a fost destinată să păstreze continuu în mințile oamenilor pe viul Dumnezeu ca izvor al existenței și ca obiect de închinare și adorare. Satana se luptă să-i întoarcă pe oameni de la devotamentul lor față de Dumnezeu și de la ascultarea de Legea Sa; de aceea își îndreaptă eforturile îndeosebi împotriva poruncii care arată pe Dumnezeu ca Creator.

Protestanții susțin acum că învierea lui Hristos în ziua duminicii a făcut din ea Sabatul creștin. Dar dovezi din Scriptură lipsesc. Nici o onoare de felul acesta n-a fost dată zilei acesteia de către Hristos sau apostolii Săi. Păzirea duminicii ca instituție creștină și-a avut originea în acea "taină a fărâdelegii" (2 Tes. 2,7), care și-a început lucrarea chiar în zilele lui Pavel. Unde și când a adoptat Domnul acest prunc al papalității? Ce motiv temeinic poate fi dat pentru o schimbare pe care Scripturile nu o aprobă?

În veacul al șaselea, papalitatea devenise puternic întemeiată. Scaunul puterii ei a fost stabilit în cetatea imperială, iar episcopul Romei a fost declarat cap peste întreaga biserică. Păgânismul dăduse locul papalității. Balaurul dăduse fiarei "puterea lui, tronul lui, și o mare stăpânire" (Apoc. 13,2) (vezi note suplimentare). Și acum au început cei 1260 de ani de persecuție papală, preziși în profețiile lui Daniel și Apocalipsei (Daniel 7,25; Apoc. 13,5-7). Creștinii au fost obligați să aleagă fie să-și părăsească integritatea și să primească ceremoniile și închinarea papală, fie să-și petreacă viața în închisoare sau să sufere moartea pe roată, pe rug sau de securea călăului.

Acum s-au împlinit cuvintele lui Isus: "Veți fi dați în mâinile lor până și de părinții, frații, rudele și prietenii voștri; și vor omorî pe mulți dintre voi. Veți fi urâți de toți din pricina Numelui Meu" (Luca 21,16.17). Persecuția s-a dezlănțuit asupra celor credincioși cu o mai mare furie decât oricând mai înainte, iar lumea a devenit un imens câmp de luptă. Pentru sute de ani, biserica lui Hristos și-a găsit scăpare în izolare și întuneric. Căci zice profetul: "Și femeia a fugit în pustie, într-un loc pregătit de Dumnezeu, ca să fie hrănită acolo o mie două sute șasezeci de zile" (Apoc. 12,6).

Înălțarea la putere a bisericii Romei a marcat începutul Evului Întunecat. Pe măsură ce puterea ei creștea, întunericul devenea mai profund. Credința a fost transferată de la Hristos, temelia cea adevărată, la papa de la Roma. În loc să se încreadă în Fiul lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor și pentru mântuirea veșnică, oamenii priveau la papa, la preoții și prelații cărora el le dăduse autoritatea. Ei erau învățați că papa era mijlocitorul lor pământesc, că nimeni nu se putea apropia de Dumnezeu decât prin el; și că el stătea în locul lui Dumnezeu pentru ei. Pentru motivul acesta trebuia să i se dea ascultarea pe care o pretindea. O abatere de la cerințele lui constituia un motiv suficient pentru cea mai aspră pedeapsă care venea peste trupurile și sufletele ofensatorilor. În felul acesta mințile oamenilor erau întoarse de la Dumnezeu către oameni greșiți, cu defecte și cruzi, ba mai mult, chiar către prințul întunericului, care-și exercita puterea prin ei. Păcatul era mascat într-un veșmânt de sfințenie. Când Scripturile sunt îndepărtate, iar omul ajunge să se privească pe sine ca fiind suprem, trebuie să ne așteptăm numai la înșelătorie, amăgire și nelegiuire josnică. O dată cu înălțarea legilor și tradițiilor omenești, s-a dat pe față corupția care totdeauna se naște din îndepărtarea Legii lui Dumnezeu.

Acelea au fost zile primejdioase pentru biserica lui Hristos. Credincioșii purtători de steag erau fără îndoială puțini. Deși adevărul n-a fost lăsat fără martori, uneori se părea totuși că rătăcirea și superstiția vor predomina pe deplin, iar adevărata religie va fi izgonită de pe pământ. Evanghelia a fost pierdută din vedere, formele religioase deveneau mai numeroase, iar oamenii erau împovărați tot mai mult cu obligații riguroase.

Ei nu erau numai învățați să privească la papa ca mijlocitor al lor, dar și să-și pună încrederea în propriile lor fapte, ca ispășire pentru păcat. Pelerinajele lungi, faptele de penitență, închinarea la moaște, înălțarea de biserici, altare și morminte sfinte, plata de sume mari pentru biserică - toate acestea și multe altele asemănătoare erau încurajate pentru a îndepărta mânia lui Dumnezeu sau a asigura favoarea Sa, ca și când Dumnezeu ar fi fost ca oamenii, care s-ar fi mâniat pentru lucruri de nimic sau ar fi fost împăcat prin daruri sau fapte de pocăință!

Cu toate acestea, viciul era răspândit chiar printre conducătorii bisericii romane, iar influența ei părea să crească continuu. Spre încheierea sec. al VIII-lea, papistașii au ridicat pretenția că, în primele secole ale bisericii, episcopii Romei avuseseră aceeași putere spirituală pe care și-o asumaseră acum. Pentru a fundamenta această pretenție a trebuit să fie folosite unele mijloace spre a-i da o aparență de autoritate; și acestea au fost sugerate ușor de către tatăl minciunii. Au fost născocite de călugări scrieri vechi. Au fost descoperite hotărâri ale conciliilor despre care nu se auzise mai înainte și care stabileau supremația generală a papei din primele timpuri. Și o biserică ce lepădase adevărul a primit cu lăcomie aceste amăgiri (vezi note suplimentare).

Pușinii ziditori credincioși pe temelia cea adevărată (1 Cor. 3,10.11) au fost uluiți și încurcați atunci când absurditățile învățaturii celei rătăcite au împiedicat lucrarea. Ca și ziditorii de pe zidurile Ierusalimului din zilele lui Neemia, unii erau gata să spună: "Puterile celor ce duc poverile slăbesc, și dărâmăturile sunt multe; nu vom putea să zidim zidul" (Neem. 4,10). Obosiți de lupta continuă contra persecuției, a înșelăciunii, a neleguirii și a tuturor celorlalte piedici pe care Satana le putea născoci pentru a încurca înaintarea lor, unii care fuseseră clăditori credincioși s-au descurajat; și de dragul păcii și al siguranței pentru averile și viața lor, au părăsit temelia cea adevărată. Alții, neînfricați de împotrivirea vrăjmașilor lor, au declarat fără teamă: "Nu vă temeți de ei; aduceți-vă aminte de Domnul, care este mare și înfricoșat" (vers. 14) și au mers mai departe, fiecare cu sabia încinsă. (Efes. 6,17).

Același spirit de ură și de împotrivire față de adevăr a inspirat pe vrăjmașii lui Dumnezeu din fiecare veac și aceeași veghere și fidelitate s-a cerut de la slujitorii Săi. Cuvintele lui Hristos spuse pentru ucenici se aplică urmașilor Săi de la încheierea vremii: "Ceea ce vă spun vouă, spun tuturor, vegheați" (Marcu 13,37).

Întunericul părea să se îndesească. Închinarea la chipuri a devenit aproape generală. Candelele ardeau înaintea icoanelor cărora le erau înălțate rugăciuni. Obiceiurile cele mai absurde și mai superstițioase predominau. Mințile oamenilor erau atât de cu totul stăpânite de superstiție, încât rațiunea părea că-și pierduse influența. În timp ce preoții și episcopii erau iubitori de plăceri, senzuali și corupți, nu se putea aștepta decât ca poporul care privea la ei drept călăuze să fie cufundat în ignoranță și viciu.

Un alt pas spre supremația papală a fost făcut atunci când, în sec. al XI-lea, papa Grigore al VII-lea a proclamat desăvârșirea bisericii romane. Printre afirmațiile pe care le susținea, era una care declara că biserica n-a greșit niciodată, nici nu va putea greși vreodată, după Scripturi. Dar această afirmație nu era însoțită de dovezile din Scriptură. Pontiful cel mândru mai pretindea puterea de a detrona pe împărați și declara că nici o hotărâre pe care ar fi pronunțat-o el nu putea fi răsturnată de nimeni, ci că era prerogativa lui aceea de a răsturna hotărârile altora (vezi notele suplimentare).

O ilustrație izbitoare a caracterului tiranic al acestei susțineri de infailibilitate a fost dată în comportarea față de împăratul german Henric al IV-lea. Pentru bănuiala de dispreț față de autoritatea papei, acest monarh a fost excomunicat și detronat. Îngrozit de părăsirea și trădarea prinților lui, care erau încurajați la răzvrătire împotriva lui de mandatul papei, Henric a simțit nevoia de a face pace cu Roma. Împreună cu soția lui și un servitor credincios, a trecut Alpii în miezul iernii, ca să se umilească înaintea papei. După sosirea la castelul în care se retrăsese papa Grigore, el a fost condus, fără gardienii lui, într-o curte interioară, și acolo, în frigul aspru al iernii, cu capul descoperit și picioarele goale, într-o îmbrăcăminte mizerabilă, a așteptat îngăduința papei de a apărea în fața lui. Pontiful nu s-a îndurat să-i acorde iertare până când n-a petrecut trei zile în post și mărturisire. Chiar și atunci, împăratul putea să-și exercite atributele și să-și primească însemnele imperiale numai cu condiția să aștepte hotărârea papei. Și Grigore, încurajat de victorie, susținea cu înfumurare că era de datoria lui să umilească mândria regilor.

Cât de izbitor este contrastul dintre mândria arogantă a acestui pontif disprețuitor și blândețea și umilința lui Hristos, care Se prezintă pe Sine bătând la ușa inimii ca să intre pentru a aduce iertare și pace și care i-a învățat pe ucenicii Săi: "Oricine vrea să fie cel dintâi între voi, să vă fie rob" (Matei 20,27).

Veacurile care au urmat au fost martore la o creștere continuă a rătăcirii în învățăturile susținute de Roma. Chiar și înainte de nașterea papalității, învățăturile filozofilor păgâni captivaseră atenția și-și exercitau influența în biserică. Mulți din cei care susțineau că sunt convertiți se țineau încă de învățăturile filozofiei lor păgânești și nu numai că ei continuau să le studieze, dar le impuneau și altora, socotindu-le mijloace de a-și extinde influența printre păgâni.

Rătăcirii serioase au fost introduse în felul acesta în credința creștină. Printre cele mai de frunte erau credința în nemurirea naturală a omului și conștiința lui în moarte. Această învățătură a pus temelia pe care Roma și-a întemeiat invocarea sfinților și adorarea fecioarei Maria. Din aceasta a izvorât și rătăcirea cu privire la chinurile veșnice pentru cel care rămâne nepocăit și care a fost încorporată de timpuriu în doctrina papală.

Atunci a fost pregătită calea pentru introducerea unei alte născociri a păgânismului, pe care Roma a numit-o purgatoriu și a folosit-o pentru a îngrozi mulțimile credule și superstițioase. Prin această rătăcire se afirma existența unui loc de tortură, în care sufletele acelora care n-au meritat condamnarea veșnică trebuie să sufere pedeapsa pentru păcatele lor și din care, după ce sunt eliberate de necurăție, sunt primite în ceruri (vezi note suplimentare).

Apoi a fost necesară o altă plăsmuire pentru a face ca Roma să fie în stare să profite de pe urma temerilor și viciilor adeptilor ei. Aceasta a fost realizată prin învățătura despre indulgențe. Iertarea totală a păcatelor, trecute, prezente și viitoare, și scăparea de toate durerile și pedepsele ce decurgeau din ele erau făgăduite tuturor acelora care se înscriau în războaiele pontifilor, pentru a-și întinde stăpânirea lor lumească ca să-și pedepsească vrăjmașii sau pentru a-i extermina pe aceia care îndrăzneau să conteste supremația lor spirituală. Oamenii mai erau învățați că, prin oferirea de bani bisericii, s-ar putea libera de păcate și ar putea libera și sufletele prietenilor lor decedați care erau predați flăcărilor chinuitoare. Prin mijloace de felul acesta, Roma și-a umplut tezaurele și a susținut măreția, luxul și viciul preinșilor reprezentanți ai Aceluia care nu avusese unde să-și plece capul (vezi note suplimentare).

Rânduiala biblică a Cinei Domnului fusese înlocuită cu jertfa idolatră a liturghiei. Preoții papali pretindeau că, prin bufoneriile lor fără sens, transformă pâinea și vinul simplu în "trupul și sângele lui Hristos" (Cardinalul Wiseman. The Real Presence of the Body and Blood of Our Lord Jesus Christ in the

blessed Eucharist Proved from Scripture, lect.8, sect.3, par.26). Cu o încumetare hulitoare, ei pretindeau pe față că aveau puterea de a crea pe Dumnezeu, Creatorul tuturor lucrurilor. Creștinilor li s-a cerut, sub pedeapsa cu moartea, să manifeste credința în această oribilă rătăcire hulitoare a cerului. Mulțimile care refuzau erau date flăcărilor (vezi notele suplimentare).

În sec. al XIII-lea, a fost înființat cel mai teribil din toate instrumentele papalității - Inchiziția. Prințul întunericului s-a unit cu conducătorii ierarhiei papale. În conciliile lor tainice, Satana împreună cu îngerii lui stăpâneau mințile oamenilor nelegiuți, în timp ce, nevăzut, în mijlocul lor stătea un înger al lui Dumnezeu, luând un raport teribil al hotărârilor lor nelegiuite și scriind istoria faptelor prea îngrozitoare pentru a fi văzute de ochiul omenesc. "Babilonul cel mare s-a îmbătat cu sângele sfinților". Trupurile mutilate ale milioanele de martiri strigau la Dumnezeu, cerând răzbunare asupra puterii apostate.

Papalitatea devenise despotul lumii. Regi și împărați se plecau în fața hotărârilor pontifului roman. Soarta oamenilor pentru prezent și veșnicie părea a fi sub stăpânirea lui. Timp de sute de ani învățăturile Romei fuseseră primite fără rezervă pe scară largă, riturile ei fuseseră aduse la îndeplinire cu respect, sărbătorile ei fuseseră păzite peste tot. Clerul ei era onorat și susținut cu dărnicie. Niciodată până atunci biserica romană nu ajunsese la o demnitate, măreție sau putere mai mare.

Dar "miezul zilei papalității a fost miezul nopții lumii" (J.A.Wylie - The History of Protestantism, b.1, cap.4). Sfintele Scripturi erau aproape necunoscute nu numai de către popor, ci și de către preoți. Ca și fariseii din vechime, conducătorii papali urau lumina care le descoperea păcatele. Legea lui Dumnezeu, măsura dreptății, fiind îndepărtată, ei exercitau puterea fără măsură și practicau viciul fără frâu. Înșelătoria, avariția și desfrâul abundau. Oamenii nu se dădeau înapoi de la nici o crimă prin care puteau să câștige avere sau poziție. Palatele papilor și ale prelaților erau scenele celor mai sălbătice dezmațuri. Unii dintre pontifii care domneau erau vinovați de crime atât de revoltătoare, încât conducătorii pământești au încercat să detroneze pe acești demnitari ai bisericii, ca fiind monștri prea josnici pentru a mai putea fi îngăduiți. Timp de veacuri, Europa n-a făcut nici un progres în literatură, arte sau civilizație. O paralizie morală și intelectuală căzuse peste creștinătate.

Starea lumii sub puterea romană prezenta o împlinire teribilă și izbitoare a cuvintelor profetului Osea: "Poporul Meu piere din lipsă de cunoștință. Fiindcă ai lepădat cunoștința, și Eu te voi lepăda" Fiindcă ai uitat Legea Dumnezeului tău, voi uita și Eu pe copiii tăi!" ""nu este adevăr, nu este îndurare, nu este cunoștință de Dumnezeu în țară. Fiecare jură strâmb și minte, ucide, fură și preacurvește; năpăstuiește și face omoruri după omoruri" (Osea 4,6.1.2.).

Acestea au fost rezultatele îndepărtării Cuvântului lui Dumnezeu.